

47.

Katalog:

- moderna pripovedna groteska
- pripovedni način

Berilo 3, str. 141

FRANZ KAFKA: PREOBRAZBA

Moderna pripovedna groteska:

V književnosti je to izraz za dela, ki prikazujejo življenje v deformirani, popačeni podobi, ki je hkrati smešna in grozljiva. V tem smislu lahko pomeni pesniška, pripovedna in tudi dramska dela, največkrat pa kratke zgodbe in novele ali pa krajše igre z »groteskno« vsebino. Namen je poudariti določene ideje.

Groteskno v delu: sama preobrazba Gregorja Samse v hrošča in odnos družine do hrošča.

Novela Preobrazba je spoj tradicionalne preobrazbe človeka v žival, kar poznamo že iz antike (Ovid: Metamorfoze), ljudskega slovstva (princ v žabo), in značilnosti modernega romana. Kafka piše v realističnem slogu oz. stvarno opisuje dogajanje, le motiv je fiktiven. Temu pravimo fabulativna absurdnost.

Za snov svojih novel in romanov uporablja stvarno vsakdanje življenje (večinoma iz uradniškega in družinskega življenja), vendar ne v izkustveni obliki stvarnega sveta, ampak v podobi, ki jo je dobil v sanjah in v podzavesti. Celotna resničnost je torej pomaknjena v zavest. Zato je zgodba v Preobrazbi groteskna. Kafka postavlja svoje junake v brezizhoden položaj, le-ta pa izraža popačeno, deformirano, groteskno življenje. Kafka s fabulativno absurdnostjo naravo prilagodi fiktivnemu (prehranjevanju hrošča, služba, težave v službi in doma...).

Začetek novele:

Gregor Samsa, potujoči uradnik, se nekega jutra prebudi iz nemirnih sanj. Negibno leži v postelji, saj se je čez noč preobrazil v hrošča. Že zgodaj bi moral v službo, a presliši budilko. Svojega dela ne mara, a je edini, ki denarno podpira družino, ki jo ima rad. V službo hodi zgodaj, veliko dela, malo je, utrujen je, ima zahtevnega šefa, ki ga lahko vsak čas odpusti. Cela družina se čudi, da Gregor ne gre v službo in presenečeni so, da ves dan počiva.

Začetek 2. poglavja: Zvečer se Gregor lačen prebudi. Čaka ga večerja, ki je zaradi preobrazbe ne more pojesti. Opazi, da nikjer ni nikogar. Vedno so se sukali okoli njega, sedaj, ko jih potrebuje, pa mu obračajo hrbet.

Konec novele: Zjutraj najde postrežnica mrtvega Gregorja. Samsovi podnajemniki se razburjajo, ker ne postrežejo zajtrka. Zato se oče Samsa odloči, da jih bodo kar spodili. Odločijo se, da se bodo preselili v manjše in cenejše stanovanje. Postrežnico so odpustili, sebi pa poiskali delo. Mati pa opazi, da je Greta zrasla v lepo dekle, ki bi bilo godno za možitev.

Kafka oblikuje nov tip junaka - kafkovski junak. Zanj je značilno, da ne reagira aktivno, pač pa je v življenju pasiven in podleže tegobam. Preveva ga moderno občutje sveta, ki je pogojeno z izgubljenostjo, nemočjo in z odtujenostjo modernega človeka. Gregor se počuti utesnjenega (hroščev oklep, majhna soba...), odrinjenega, saj ga družina zavrača, izkorišča, kar se pokaže po njegovi smrti.

Pripovedni način:

Pripovedovalec je tretjeosebni, vsevedni. Značilnost njegovega stila pa je, da na videz čudne stvari podaja hladno, stvarno realistično, s tem pa doseže posebne učinke.